

Motion till riksdagen

1988/89:N298

av Per Westerberg m.fl. (m)

Näringspolitiken

I Marknadsekonomi och näringsfrihet

En väl fungerande marknadsekonomi måste grunda sig på näringsfrihet och fri konkurrens inom de ramar statsmakten uppställer.

Moderata samlingspartiet vill bedriva en generell politik som varaktigt ger god lönsamhet, vitalitet och omställningsförmåga inom hela ekonomin.

I en generell politik utgör den globala frihandeln och Sveriges stegvisa anslutning till den Europeiska Gemenskapen (EG) en central del. Sveriges förhållande till EG behandlas i en särskild motion.

God tillgång till energi är en sådan förutsättning för att det svenska näringslivet skall kunna utvecklas. Energipolitiken behandlas i en särskild motion.

I.1 Fri konkurrens

De flesta människor vill fritt kunna välja mellan olika alternativ. Konsumenter vill ha möjlighet att endera acceptera eller förkasta de varor och tjänster som erbjuds. Alla individer har egna värderingar och preferenser.

Friheten för konsumenter förutsätter också frihet för producenter. Rätten för medborgarna att välja varor och tjänster måste avspeglas i en rätt att få tillverka och sälja dessa varor och tjänster. För detta krävs en marknadsekonomi. Inget annat ekonomiskt system har förutsättningar att effektivt fördela resurser efter individernas önskemål.

Löntagarfonderna utgör ett hot mot marknadsekonomi, valfrihet, sysselsättning och utveckling. De måste därför avskaffas. Om de fackliga ledarna är skickliga företagare har de i en marknadsekonomi möjlighet att visa detta på samma villkor som andra. Saknar de å andra sidan denna förmåga bör de inte tillåtas att med skattepengar och privilegier ta över näringslivet i större eller mindre utsträckning. I särskild trepartimotion finns förslag om hur löntagarfonderna skall avvecklas.

Införandet av den femte AP-fonden utgör ytterligare ett steg mot fondsocialisering, liksom de mycket långtgående förslag om pensions- och semesterfonder som nyligen initierats av LO.

I.2 Näringsfrihet

Näringspolitik måste för att vara till gagn inriktas på att främja en miljö där företagande utvecklas. En politik som i stället bygger på regleringar.

offentlig planering, påbud och pålagor, statligt eller kommunalt företagande, dvs. en interventionistisk näringspolitik, är till skada. De små företagens utvecklingsmöjligheter spelar en väsentlig roll för hela den svenska ekonomin. De små företagen är i dag ett omistligt inslag i näringslivet och deras betydelse kommer att öka.

Många delar av vårt land saknar en småföretagartradition. Det påverkar dessa regioner negativt. Den allra viktigaste åtgärden för att komma till rätta med de regionala obalanserna är att stimulera tillväxten i det lokala näringslivet. Vi redovisar våra synpunkter i dessa frågor dels i en särskild motion om småföretag, dels i motion om regionalpolitik.

Ett gott näringsklimat förutsätter fasta spelregler. Ständiga ändringar i skatteregler, olika lagar och andra bestämmelser och villkor leder nödvändigtvis till en större osäkerhet än den som ändå vidlåder de ekonomiska processerna. Denna osäkerhet minskar benägenheten att ta risker och göra investeringar.

De statliga företagen bör privatiseras. En särskild trepartimotion behandlar försäljningen av statliga företag.

Servicesektorn måste öppnas för privata alternativ och inte till betydelsefulla delar vara belagd med näringsförbud för enskilt företagande. Skatte- och bidragsregler och andra bestämmelser hindrar i dag privata företag att verka. Undersökningar visar att den offentliga verksamheten ofta bedrivs till höga kostnader och med sjunkande utbyte av insatserna. Genom att tillåta privata alternativ kan det offentliga få resurser över att sätta in på områden där den offentliga sektorn måste bära ansvaret.

1.3 Fri forskning

Ett väl fungerande samarbete mellan företag och de statliga forskningsinstitutionerna är väsentligt för en levande forskningsmiljö. Uppdragsforskning är således i sig positivt. Uppdragen får däremot aldrig bli så omfattande att forskningsinstitutionernas självständighet äventyras. Det är statsmaktenas uppgift att tillse att forskningen tillförsäkras sådana resurser att den grundläggande forskningens kvalitet och integritet säkerställs.

Det är särskilt viktigt att Sverige får möjlighet att deltaga i det omfattande tekniskt-vetenskapliga samarbete som pågår inom EG.

1.4 Frihandel

Sverige är i mycket stor utsträckning beroende av internationell handel och av att svenska företag kan vara aktiva utomlands. Hälften av vår industriproduktion exporteras.

En global frihandel är den kanske viktigaste faktorn för att utjämna motsättningar mellan folk med skilda ekonomiska system. Den globala frihandeln blir på det sättet till ett av de mest kraftfulla medlen för att bygga en värld i fred. I en ansträngning för att åstadkomma en samlad marknad i Europa rivs nu gränserna mellan nationer som för blott ett 40-tal år sedan stod som fiender mot varandra.

Den globala frihandelns utveckling sker främst inom ramen för det s.k. GATT-avtalet. Även inom ramen för FN-organet UNCTAD och den

internationella samarbetsorganisationen mellan industriländer. OECD. förekommer viktiga insatser för att understödja utvecklingen av en global frihandelsmarknad.

Mot. 1988/89
N298

GATT-avtalet har förändrats, byggts ut och utvecklats under ett antal förhandlingsrundor. där medlemsnationerna byggt vidare på den ursprungliga tanken att understödja utvecklingen av en global frihandel. GATT-avtalet, som numera tillträtts av ca 100 nationer, har på det sättet utvecklats till det främsta organet för att utveckla frihandeln.

Sverige har oreserverat anslutit sig till frihandelstanken inom varuhandeln. Detta ger oss ett stort ansvar som medlemsnation i GATT. Det ställer krav på att i varje sammanhang uppträda så att vår trovärdighet som frihandelsnation inte kan ifrågasättas. Om GATT-förhandlingarna leder till framgång kan tjänstehandelssektorn komma att öppnas. Likaledes kommer på sikt svenskt jordbruk att tvingas anpassa sig till en global avreglering av jordbruket.

I vissa hänseenden står Sveriges åtaganden såsom frihandelsnation och medlem i GATT mot vårt intresse av att vinna en nära och varaktig anslutning till EG. EG intar just nu i några frihandelsfrågor en hållning som kan vara mera negativ till global frihandel än den linje Sverige valt att följa. Sverige bör stegvis anslutas till den Europeiska Gemenskapen. Målsättningen måste vara att svenska medborgare och företag skall ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som medborgare i andra västeuropeiska länder. Därigenom ansluts Sverige till ett europeiskt frihandelsområde som ger stora fördelar för individer och företag.

I samklang med Sveriges ansträngningar att närma vårt land till EG kan Sverige vid GATT-förhandlingarna vidmakthålla kravet på global frihandel inom de områden som GATT-avtalet omfattar och planeras att omfatta. Sverige kan spela en roll som opinionsbildare vid dessa förhandlingar. Förhandlingarnas slutliga utfall avgörs dock av de stora handelsnationerna och handelsblocken.

2 Budgeten 1989/90

Industridepartementets huvudtitel

B1 SIND: Förvaltningskostnader

Vi har tidigare kritiserat inrättandet av statens industriverk, SIND. Vi har också varit kritiska mot en del av den verksamhet som verket bedriver. Någon övergripande myndighet för planering av den framtida industristrukturen krävs inte. De enskilda företagen och deras frivilliga branschorganisationer har betydligt bättre förutsättningar att själva dra slutsatser om framtida utvecklingstendenser.

Enligt vår mening bör SIND:s verksamhet utvärderas. Syftet skall vara att verksamhet som i dagens läge inte är motiverad avvecklas och att möjligheter till samordning med andra myndigheter prövas.

En del av den verksamhet som SIND bedriver är kopplad till olika regionalpolitiska satsningar. Stora statliga insatser för att främja företagseta-

blering och expansion i regionalpolitiskt svaga delar av landet måste göras utifrån ett kvalitativt gott beslutsmaterial. Vår strävan har varit att en så stor del som möjligt av dessa beslut om stödinsatser skall fattas på länsnivå.

I vissa avseenden har dock inte länsstyrelserna varit beredda att tillräckligt beakta de marknadsmässiga realiteterna. En central statlig myndighet bör därför tillsvidare behålla ett ansvar för stora regionalpolitiska satsningar.

Verket bedriver också en del verksamhet som syftar till att utveckla de svenska företagens tekniska kompetens. I viss mån liknande ansträngningar gör STU. Det finns anledning att granska möjligheterna till samordning och /eller överföring av uppgifter mellan olika myndigheter.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att utvärdera SIND. I avvaktan på dessa resultat bör verksledningen inleda en viss neddragning av verksamheten. Vi föreslår att SIND tilldelas ett i förhållande till innevarande år oförändrat anslag.

Branschfrämjande åtgärder

Industristöd är ingen effektiv metod att stärka det svenska näringslivets konkurrensförmåga. Vi anser att det bästa stödet till industrin är att ge goda förutsättningar för företagande. Därtill är det motiverat att staten engagerar sig för teknisk utveckling och för viss rådgivningsverksamhet.

Vi har under flera års tid, som ett led i ansträngningarna att minska det statliga stödet till företagen, yrkat att anslaget till branschfrämjande åtgärder skall avvecklas. Vi upprepar detta yrkande beträffande kommande budgetårsanslag.

B8 Småföretagsutveckling

Från detta anslag bekostas bl.a. verksamheten vid utvecklingsfonderna. Utvecklingsfonderna har i den statliga strategin för utveckling av småföretag fått en mycket viktig roll. Erfarenheten visar att fonderna i vissa avseenden haft svårt att nå upp till de ambitioner som statsmakterna haft.

Utvecklingsfonderna bör omstruktureras. Den egna kreditgivningen bör avvecklas. I dagens läge är det inte motiverat med en särskild kreditgivningsverksamhet. Reguljära aktörer på kreditmarknaden kan ta över denna roll. Därmed kan en del av utvecklingsfondernas kapital återbetalas till staten. Avvecklingen av denna verksamhet kan också underlätta den vanliga verksamheten vid fondernas kontor.

Vidare bör fonderna i större utsträckning avgiftsbelägga de tjänster som den ger till företagare. Möjligheterna att ta ut avgifter för tjänsterna varierar dock. Inledande rådgivning till potentiella nyföretagare bör t.ex. inte avgiftsbeläggas.

De åtgärder vi föreslår, i kombination med återhållsamhet inom de delar av anslaget som nyttjas för andra ändamål. bl.a. den del som står till regeringens disposition, möjliggör att anslaget kan minska med 35 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

B10 Åtgärder för TEKO-industrin

Mot. 1988/89
N298

Vi har under ett antal år understrukit att den svenska tekoindustrin förhållandevis framgångsrikt klarat omställningsproblemen. Sysselsättningen inom teko har minskat, men det samma gäller en rad andra branscher. Skillnaden mellan dessa branscher och teko är att statsmakterna försökt skydda den svenska teko-industrin på olika sätt. Det är tillfredsställande att regeringen deklarerat att de nuvarande protektionistiska kvotavtalen inom MFA inte skall förlängas. Det kommer att innebära att utvecklingsländer får en friare handel med Sverige på teko-området.

Regeringen har för att delvis kompensera branschen för bortfallet av importskyddet föreslagit att det industripolitiska stödet till branschen skall utökas.

Lika litet som importskyddet bidragit till att förstärka de svenska teko-företagen, kan industripolitiska stöd göra det. Teko-branschen måste, på samma sätt som andra industribranscher, förlita sig till egna resurser och kompetens för att genomföra de strukturella förändringar som krävs för att klara de marknadsmässiga förändringar som alltid förekommer i marknads-ekonomier.

Med utgångspunkt från dessa principer föreslår vi att hela anslaget för industripolitiska åtgärder för tekoindustrin utgår.

C3 Förmånlig kreditgivning till u-länder

Detta anslag avser täcka kostnader för kreditgivning som skett fram till 1984. Motsvarande stöd till u-länder handhas i dag genom BITS.

Kostnaderna härrör således inte från industripolitiska satsningar, utan från en ambition att genom förmånliga krediter i samband med försäljning av svenska produkter gynna utvecklingen i u-länder.

Med hänsyn till denna ursprungliga målsättning är det enligt vår mening rimligt att kostnaderna för dessa krediter belastar utrikesdepartementets huvudtitel.

Det finns emellertid svårigheter att beräkna utfallet på detta anslag – det beror bl.a. på ränte- och valutautvecklingen. Av detta skäl bör regeringen bemyndigas att vid behov utnyttja existerande reservationer inom anslag för bistånd och utvecklingsamarbete under utrikesdepartementets huvudtitel.

F4 Europeiskt rymdsamarbete

I moderata samlingspartiets partimotion om Sveriges förhållande till Europeiska Gemenskapen understryks hur viktigt det är att Sverige deltar i European Space Agency (ESA). Regeringens politik innebär att Sverige inte lämnar ett så stort bidrag till verksamheten som motsvarar Sveriges andel av medlemsländernas BNP.

Detta har bl.a. inneburit att Sverige inte kan medverka i arbetet med den europeiska delen av rymdstationen Columbus. Svensk industri och forskning riskerar på detta sätt att förlora en möjlighet att utveckla viktig teknisk kompetens.

Den teknologi som utvecklas i samband med rymdprojekt har visat sig

mycket användbar i många andra sammanhang. Det finns naturliga kopplingar till bl. a. flyg- och telekommunikationsteknologi. Även inom områden som materialteknik har erfarenheterna från rymdindustrin varit betydelsefulla. Detta är givetvis ett viktigt skäl till att de västeuropeiska länderna vill utveckla en självständig rymdindustriell kompetens. Sveriges medverkan i ESA är därför i ett längre perspektiv viktigt för hela den svenska industrin.

Även för svensk forskning är det värdefullt att kunna delta i de olika experiment som sker inom ramen för ESA.

Regeringens inställning till ESA-samarbetet utgör också ett hot mot den rymdsatsning som skett i Kiruna och på ESRANGE. Det finns stor anledning att anta att markkommunikationen med den polära plattformen som ingår i Columbus-programmet inte kommer att ske från Sverige trots att anläggningarna på ESRANGE och i Kiruna i sig skulle utgöra en lämplig bas för denna verksamhet.

Möjligheterna till fortsatt rymdverksamhet i Kiruna är intimt förknippade med vår förmåga att delta i internationella projekt. Den låga bidragsandelen till ESA minskar förutsättningarna för detta.

Sveriges andel av kostnaderna för ESA bör öka. Vi föreslår för kommande budgetår en höjning av anslaget med 60 miljoner kronor.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för näringspolitiken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frihandelns grundläggande betydelse,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges agerande vid GATT-förhandlingar,
4. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om statens industriverks framtida verksamhet och organisation i enlighet med vad som i motionen anförts,
5. att riksdagen till *B2 Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 57 410 000 kr,
6. att riksdagen avslår regeringens förslag att till *B7 Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 17 000 000 kr,
7. att riksdagen till *B8 Småföretagsutveckling* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 147 500 000 kr,
8. att riksdagen avslår regeringens förslag om mål och riktlinjer för tekopolitiken i enlighet med vad som i motionen anförts,
9. att riksdagen avslår regeringens förslag att medge regeringen att under budgetåren 1990/91 och 1991/92, utöver under budgetåret 1989/90 ej disponerade medel, sammanlagt 170 000 000 kr får användas för industripolitiska åtgärder inom tekoindustrin.

10. att riksdagen avslår regeringens förslag att till *B10 Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.

Mot. 1988/89
N298

11. att riksdagen avslår regeringens förslag att till *C3 Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder* för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att använda medel från reservationsanslag *C2 Utvecklingssamarbete genom SIDA* under utrikesdepartementets huvudtitel i enlighet med vad som i motionen anförs.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om svensk medverkan i ESA.

14. att riksdagen till *F4 Europeiskt rymdsamarbete* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 336 323 000 kr.

Stockholm den 23 januari 1989

Per Westerberg (m)

Nic Grönvall (m)

Karin Falkmer (m)

Stig Bertilsson (m)

Gunnar Hökmark (m)

Lars G Ahlström (m)

Bertil Danielsson (m)